

MILLIY VALYUTANING BARQARORLIGINI TA'MINLASH MASALALARI

*Nasimov Adxam – student,
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
Abduvahobov Shaxzod Xolmo'min o'g'li – assistant,
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti*

Аннотация: Ushbu maqolada milliy valyutaning barqarorligini ta'minlash masalasi chuqur tahlil qilingan. Milliy valyuta barqarorligining ahamiyati, unga ta'sir qiluvchi ichki va tashqi omillar, makroiqtisodiy va moliyaviy jihatlari batafsil yoritilgan. Shuningdek, valyuta barqarorligini ta'minlash choralari, jumladan, markaziy bank va hukumat tomonidan amalga oshiriladigan chora-tadbirlar, tashqi savdo siyosati va valyuta nazorati masalalari muhokama qilingan. Jahon mamlakatlarining tajribalari tahlil qilinib, valyuta barqarorligiga erishishda samarali bo'lgan yondashuvlar ko'rsatilgan.

Калит so'zlar: valyuta barqarorligi, makroiqtisodiy omillar, moliyaviy omillar, markaziy bank siyosati, valyuta nazorati, jahon tajribalari.

Аннотация: В данной статье проводится глубокий анализ проблемы обеспечения стабильности национальной валюты. Подробно рассматриваются важность стабильности национальной валюты, влияющие на нее внутренние и внешние факторы, макроэкономические и финансовые аспекты. Также обсуждаются меры по обеспечению стабильности валюты, включая меры, принимаемые центральным банком и правительством, внешнеторговую политику и валютный контроль. Анализируется опыт стран мира, и представлены эффективные подходы к достижению стабильности валюты.

Ключевые слова: стабильность валюты, макроэкономические факторы, финансовые факторы, политика центрального банка, валютный контроль, опыт стран мира.

Abstract:

This article provides an in-depth analysis of the issue of ensuring national currency stability. It elaborates on the importance of national currency stability, internal and external factors affecting it, as well as macroeconomic and financial aspects. Additionally, it discusses measures to ensure currency stability, including actions taken by the central bank and government, foreign trade policy, and currency control. The experiences of countries around the world are analyzed, and effective approaches to achieving currency stability are presented.

Keywords: currency stability, macroeconomic factors, financial factors, central bank policy, currency control, global experiences.

Valyutaning barqarorligi har qanday davlat iqtisodiyotining muhim unsurlaridan biri hisoblanadi. Mamlakat valyutasining barqarorligi nafaqat iqtisodiy rivojlanish, balki siyosiy barqarorlik va davlat suvereniteti uchun ham muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli, valyuta barqarorligini ta'minlash va unga erishish davlatlarning asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi.

Milliy valyutaning barqarorligi deganda, uning xalqaro valyuta bozorida qadrsizlanishidan himoyalanih va uzoq muddatli davr mobaynida o'zining xarid qobiliyatini saqlab qolish tushuniladi. Barqaror valyuta mamlakatning iqtisodiy farovonligini, investitsiya muhitining yaxshilanishini, fuqarolar turmush darajasining oshishini ta'minlaydi. Shuningdek, u tashqi iqtisodiy aloqalarni mustahkamlash, milliy ishlab chiqaruvchilarning raqobatbardoshligini oshirish va xalqaro savdo munosabatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Valyuta barqarorligi yo'qolgan taqdirda, bu inflyatsiya sur'atlarining oshishiga, iste'mol tovarlari va xizmatlar narxlarining keskin ravishda o'sishiga, aholi turmush darajasining pasayishiga, investitsiya muhitining yomonlashishiga, xalqaro savdo muammolariga olib kelishi mumkin. Shuningdek, valyuta barqarorligining yo'qolishi iqtisodiy beqarorlik va siyosiy inqirozlarga sabab bo'lishi ehtimoli mavjud.

Shu bois, milliy valyutaning barqarorligini ta'minlash davlatlarning iqtisodiy siyosatida ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Markaziy banklar valyuta siyosatini amalga oshirish, inflatsiyani nazorat qilish, valyuta zaxiralarini boshqarish kabi chora-tadbirlarni qo'llash orqali valyuta barqarorligiga erishishga harakat qiladilar. Shuningdek, hukumatlar fiskal siyosat, tashqi savdo siyosati va boshqa iqtisodiy choralarni qo'llab, valyuta barqarorligini mustahkamlashga intiladilar.

Milliy valyutaning barqarorligi nafaqat mamlakatning iqtisodiy rivojlanishiga, balki uning xalqaro obro'-e'tiboriga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Barqaror valyutaga ega bo'lgan davlatlar xalqaro maydonlarda ko'proq ishonchga ega bo'lishadi va boshqa mamlakatlar bilan munosabatlarni rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Shu bois, valyuta barqarorligini ta'minlash masalasi dolzarb va barqaror iqtisodiy o'sishning muhim omili hisoblanadi.

Milliy valyutaning barqarorligi turli ichki va tashqi omillar ta'siri ostida shakllanadi. Bu omillar murakkab va o'zaro bog'liq bo'lib, ularni chuqur tahlil qilish va hisobga olish davlat valyuta siyosatini samarali amalga oshirish uchun muhimdir. Valyuta barqarorligiga ta'sir qiluvchi omillarni to'g'ri baholash mamlakatning iqtisodiy va moliyaviy barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Ichki omillar qatoriga, avvalo, inflyatsiya darajasi, davlat byudjeti taqchilligi, iqtisodiy o'sish sur'atlari, investitsiya muhiti va mamlakatning iqtisodiy salohiyati kabi omillarni kiritish mumkin. Jumladan, yuqori inflyatsiya valyutaning xarid qobiliyatini pasaytiradi va uning qadrsizlanishiga olib keladi. Shuningdek, davlat byudjeti

taqchilligi pul massasining ortiqcha emissiyasiga olib keladi va bu ham valyuta barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Tashqi omillar qatoriga esa milliy valyutaga bo'lgan talab va taklifni, tashqi savdo balansini, chet el investitsiyalarini, xalqaro moliyaviy bozorlar va byudjet kurslarini kiritish mumkin. Masalan, eksport hajmining kamayishi milliy valyutaga nisbatan talab pasayishiga olib keladi, bu esa uni qadrsizlantirishga sabab bo'ladi. Bundan tashqari, transmilliy korporatsiyalarning investitsiya qo'yilmalari milliy valyutalar aro muvozanatni o'zgartirishi mumkin.

Milliy valyutaning barqarorligiga ta'sir qiluvchi omillar ham ijobiy, ham salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu bois, ularni tizimli ravishda kuzatib borish va tahlil qilish lozim. Valyuta barqarorligiga erishish uchun markaziy bank tomonidan amalga oshiriladigan siyosat hamda hukumat tomonidan qo'llaniladigan fiskal va tashqi savdo siyosatlari ushbu omillarga muvofiq ravishda moslashtirilishi kerak.

Valyuta barqarorligiga ta'sir etuvchi omillarni atroflicha o'rganish, ularning o'zaro bog'liqligini hisobga olish orqali davlat idoralari valyutani barqarorlashtirish bo'yicha samarali chora-tadbirlarni ishlab chiqishlari va amalga oshirishlari mumkin. Bu esa milliy iqtisodiyotning barqaror o'sishini ta'minlash, aholining turmush darajasini yaxshilash va mamlakat obro'sini oshirishga xizmat qiladi.

Milliy valyuta barqarorligi mamlakatning makroiqtisodiy holati bilan chambarchas bog'liqdir. Makroiqtisodiy ko'rsatkichlarning barqarorligi va sog'lom iqtisodiy o'sish milliy valyutaning qadrsizlanishidan himoya qiladi. Shu sababli, valyuta barqarorligini ta'minlash uchun mamlakat makroiqtisodiy jihatlarini chuqur tahlil qilish va ularni tartibga solish zarur.

Inflyatsiya darajasi valyuta barqarorligiga ta'sir qiluvchi eng muhim makroiqtisodiy omillardan biridir. Yuqori inflyatsiya valyutaning xarid qobiliyatini pasaytiradi va uni qadrsizlantirishga olib keladi. Shu bois, inflyatsiyani past darajada ushlab turish valyuta barqarorligini ta'minlashning asosiy sharti hisoblanadi. Markaziy banklar inflyatsiyani nazorat qilish maqsadida foiz stavkalarini o'zgartirish, pul massasini tartibga solish kabi vositalardan foydalanadilar.

Tashqi savdo tenglami ham milliy valyuta barqarorligiga ta'sir ko'rsatadi. Eksport hajmining yuqori bo'lishi valyutaga nisbatan talabni oshiradi va uning barqarorligini ta'minlaydi. Aksincha, import hajmining yuqori bo'lishi milliy valyutaga talabning kamayishiga olib keladi va uni qadrsizlantirishga sabab bo'ladi. Shu sababli, mamlakat tashqi savdo siyosatini eksportni rag'batlantirish va importni qisqartirish yo'nalishida olib borishi lozim.

Iqtisodiy o'sish sur'atlari ham milliy valyuta barqarorligiga ta'sir ko'rsatuvchi muhim makroiqtisodiy ko'rsatkich hisoblanadi. Barqaror iqtisodiy o'sish milliy valyutaga bo'lgan ishonchni mustahkamlaydi va uni qadrsizlanishdan himoya qiladi. Aksincha, iqtisodiy pasayish valyutaning qadrsizlanishiga olib kelishi mumkin. Shu

sababli, iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish choralari bilan bir qatorda, milliy ishlab chiqaruvchilarning raqobatbardoshligini oshirish, sarmoyalar oqimini ta'minlash kabi choralar ham valyuta barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Markaziy bank siyosati ham milliy valyuta barqarorligining asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Markaziy banklar pul-kredit siyosatini yuritish, valyuta zaxiralarini boshqarish, moliyaviy barqarorlikni nazorat qilish kabi vazifalarni bajarib, milliy valyuta barqarorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadilar. Ular valyuta ayirboshlash muddatlarini, zaxiralarning hajmini, foiz stavkalarini tartibga solish orqali makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydilar.

Milliy valyutaning barqarorligi ko'p jihatdan mamlakatning makroiqtisodiy holati va ushbu sohada qo'llanilayotgan chora-tadbirlarga bog'liq. Inflyatsiya, tashqi savdo tenglami, iqtisodiy o'sish va markaziy bank siyosatini samarali boshqarish orqali milliy valyuta barqarorligiga erishish mumkin. Makroiqtisodiy barqarorlik va muvozanat esa milliy valyutaning mustahkamligini ta'minlaydi.

Milliy valyutaning barqarorligi nafaqat makroiqtisodiy omillarga, balki moliyaviy jihatlariga ham bog'liq bo'ladi. Moliyaviy barqarorlik, xalqaro valyuta bozorlari holati, valyuta ayirboshlash kurslari, xalqaro to'lovlar muammolari va valyuta zaxiralari hajmi kabi moliyaviy omillar milliy valyuta barqarorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, valyuta barqarorligini ta'minlash uchun ushbu moliyaviy jihatlariga alohida e'tibor qaratish lozim.

Moliyaviy barqarorlik valyuta barqarorligining asosiy shartlaridan biri hisoblanadi. Moliyaviy tizim barqarorligining buzilishi, banklar va moliyaviy muassasalar faoliyatidagi muammolar valyuta kurslarining tebranishlariga, xalqaro savdo va to'lovlardagi muammolarga olib kelishi mumkin. Shu sababli, davlatlar moliya sohasida barqarorlikni ta'minlashga alohida e'tibor qaratishlari lozim.

Valyuta bozorlari milliy valyuta barqarorligiga bevosita ta'sir ko'rsatuvchi omil hisoblanadi. Valyuta bozorlarida talab va taklifning o'zgarishi valyuta kurslarining o'zgarishiga olib keladi. Milliy valyutaga bo'lgan talabning pasayishi uni qadrsizlantiradi, aksincha, talabning ortishi valyuta barqarorligini ta'minlaydi. Shuning uchun, valyuta bozorlaridagi vaziyatni monitoring qilish va ularni tartibga solish muhim ahamiyat kasb etadi.

Valyuta ayirboshlash kurslari ham milliy valyuta barqarorligiga ta'sir qiluvchi muhim moliyaviy omildir. Valyuta kurslarining tebranishlari tashqi savdo tenglami va to'lov balansiga ta'sir qiladi. Shu sababli, davlatlar tomonidan valyuta kurslarini barqarorlashtirish choralari ko'rish lozim bo'ladi. Ayrim hollarda valyuta kurslari ortiqcha tebranishlardan himoya qilish maqsadida sun'iy ravishda ushlab turilishi ham mumkin.

Xalqaro to'lov muammolari ham milliy valyuta barqarorligiga ta'sir ko'rsatadi. Xalqaro savdo va to'lov muammolari valyuta kurslarining o'zgarishiga sabab bo'ladi va

bu esa ichki valyuta bozoriga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bois, xalqaro to'lovlar va savdo balansidagi muammolarni bartaraf etish lozim.

Valyuta zaxiralarning hajmi ham muhim moliyaviy omil hisoblanadi. Yetarli darajadagi valyuta zaxiralari mavjudligi milliy valyutani xalqaro moliyaviy bozordagi tebranishlardan himoya qiladi va uning barqarorligini ta'minlaydi. Shuningdek, yetarli valyuta zaxiralari xalqaro to'lovlar imkonini beradi. Markaziy banklar valyuta zaxiralarni boshqarish orqali valyuta barqarorligini ta'minlashga harakat qiladilar.

Xulosa qilib aytganda, milliy valyuta barqarorligining moliyaviy jihatlari juda muhim bo'lib, valyuta siyosatini belgilashda ularga alohida e'tibor qaratilishi lozim. Moliyaviy barqarorlik, valyuta bozorlari holati, valyuta kurslari, xalqaro to'lovlar va yetarli darajadagi valyuta zaxiralari mavjudligi valyuta barqarorligining asosiy omillari hisoblanadi. Shu bois, davlat muassasalari ushbu moliyaviy jihatlarga doimiy ravishda e'tibor qaratib, tegishli siyosatni amalga oshirishlari lozim.

Milliy valyutaning barqarorligi mamlakat iqtisodiyoti va aholining turmush darajasi uchun muhim ahamiyatga ega. Shu sababli, davlatlar milliy valyuta barqarorligini ta'minlash uchun turli chora-tadbirlarni amalga oshiradilar. Valyuta barqarorligini ta'minlash chora-tadbirlari markaziy bank, hukumat va boshqa davlat idoralari tomonidan qo'llaniladi.

Markaziy bank tomonidan amalga oshiriladigan chora-tadbirlar milliy valyuta barqarorligini ta'minlashning asosiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Markaziy banklar pul-kredit siyosatini yuritish, valyuta kurslarini tartibga solish, valyuta zaxiralarni boshqarish kabi vazifalarga mas'ul bo'lganlar. Ular foiz stavkalarini o'zgartirish, valyuta bozoriga aralashuv, zaxiralarni to'ldirish yoki kamaytirishga qaratilgan chora-tadbirlarni amalga oshiradilar.

Hukumat tomonidan qo'llaniladigan fiskal siyosat ham milliy valyuta barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi. Davlat byudjeti taqchilligini kamaytirishga qaratilgan chora-tadbirlar pul massasining ortiqcha emissiyasini oldini oladi va inflyatsiyani nazorat qilishga yordam beradi. Shuningdek, maqsadli soliq siyosati va davlat xarajatlarini optimallashtirish ham valyuta barqarorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Tashqi savdo siyosati bilan bog'liq chora-tadbirlar ham milliy valyuta barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi. Eksport hajmini oshirish, importni qisqartirish, tashqi savdo tenglamasini ijobiy holga keltirish orqali valyuta barqarorligi ta'minlanadi. Shuningdek, tashqi savdo siyosatida chet el investitsiyalarini jalb etish va xorijiy valyuta tushumlarini ko'paytirish kabi masalalar ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Valyuta nazorati choralarini ham valyuta barqarorligini ta'minlash usullaridan biri deyish mumkin. Ayrim hollarda valyuta oqimlari nazoratga olinadi yoki valyuta operatsiyalariga cheklovlar qo'yiladi. Valyuta nazorati mamlakatning iqtisodiy

manfaatlarini himoya qilish, ichki bozorni tashqi ta'sirlardan asrash maqsadlarida qo'llaniladi.

Bundan tashqari, institutlarga oid choralar, jumladan, bank va moliya tizimini isloh qilish, moliyaviy bozorlarni rivojlantirish, tranzaksion xarajatlarni kamaytirish kabi chora-tadbirlar ham valyuta barqarorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Umumiy holda, milliy valyuta barqarorligini ta'minlash uchun davlat va xususiy sektor idoralari tomonidan koordinatsiyalashgan holda chora-tadbirlar majmuasi amalga oshirilishi lozim. Markaziy bank, hukumat, moliya muassasalari va boshqa institutlarning samarali hamkorlik olib borishlari natijasida milliy valyuta barqarorligi ta'minlanadi va mamlakatning iqtisodiy manfaatlarini himoya qilinadi.

AMilliy valyuta barqarorligini ta'minlash masalasi butun dunyoda dolzarb muammo bo'lib, aksariyat mamlakatlar ushbu sohada ma'lum tajriba va amaliyotlarga ega. Turli davlatlar milliy valyuta barqarorligiga erishish uchun o'ziga xos usul va yondashuvlardan foydalangan. Jahon mamlakatlarining tajribalari valyuta barqarorligini ta'minlashda qanday chora-tadbirlar samarali ekanligini ko'rsatadi va boshqa davlatlarga ibrat bo'lishi mumkin.

Rivojlangan mamlakatlarda valyuta barqarorligi muammosi ancha ilgari hal etilgan bo'lib, ular bu borada katta tajribaga ega hisoblanadi. Masalan, AQSh dollari dunyodagi eng barqaror valyutalardan biri hisoblanadi va uning barqarorligini ta'minlash uchun amerikalik mutaxassislar tomonidan samarali siyosat amalga oshirilmoqda. Federalning rejemga kiritilgan monetar dasturi, valyuta kursini erkin tebranishga yo'l qo'yish, fiskal siyosatni muvofiqlashtirish kabi chora-tadbirlar milliy valyuta barqarorligiga xizmat qilmoqda.

Yevropa Ittifoqi mamlakatlari ham valyuta barqarorligiga erishish borasida katta tajribaga ega. Yagona valyuta - yevroning joriy etilishi Yevropa mamlakatlarining valyuta barqarorligiga katta hissa qo'shdi. Yagona markaziy bank tomonidan olib borilayotgan pul-kredit siyosati, inflyatsiya nazorati, moliyaviy integratsiya valyuta barqarorligini mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

Rivojlanayotgan mamlakatlar orasida Xitoy va Janubiy Koreyaning tajribasi diqqatga sazovordir. Ushbu davlatlar valyuta barqarorligiga erishish uchun eksportni rag'batlantirish, ichki iste'molni qo'llab-quvvatlash, investitsiya muhitini yaxshilash kabi chora-tadbirlarni amalga oshirdilar. Markaziy banklar tomonidan valyuta kursini sun'iy ravishda barqaror holda ushlab turish ham milliy valyuta barqarorligiga xizmat qildi.

Ayni paytda, ayrim rivojlanayotgan mamlakatlar valyuta inqirozlarini boshdan kechirgan bo'lib, bu ularning tajribasida ham muhim o'rin tutadi. Jumladan, Rossiya, Janubiy Osiyo va Lotin Amerika mamlakatlari valyuta inqirozi davrlarini boshdan kechirganlar va bu tajriba ularning kelajakdagi valyuta siyosatiga ta'sir ko'rsatdi.

Xulosa qilib aytganda, jahon mamlakatlarining tajribasi valyuta barqarorligini ta'minlash borasida ko'plab samarali usul va yondashuvlarni o'zida mujassamlashtirgan. Rivojlangan davlatlar valyuta barqarorligiga erishish yo'lida muayyan yutuqlarga erishganlar. Rivojlanayotgan mamlakatlar esa turli sharoitlarda ishlab chiqilgan usul va vositalarni o'z tajribalariga tayanib qo'llaydilar. Biroq, jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, valyuta barqarorligiga erishish uchun davlat, markaziy bank va moliya idoralari o'rtasidagi uyg'unlikni ta'minlash, puxta o'ylangan makroiqtisodiy siyosatni amalga oshirish, shuningdek, valyuta barqarorligiga ta'sir qiluvchi barcha omillarni hisobga olish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR VA INTERNET MANBAALARI

1. O'rinov Komiljon Tolibjon o'g'li, RESPUBLIKAMIZDA PUL-KREDIT SIYOSATINI SAMARALI AMALGA OSHIRISH YO'LLARI, Talqin va tadqiqotlar, №4 2022.

2. [X.Xaydarov](#), MILLIY VALYUTA PUL BIRLIGI BARQARORLIGINI TA'MINLASH YO'LLARI, Konferensiya, Published May 11, 2023 | Version v1 O'ZBEKISTONDA MILLIY VALYUTANI MUSTAHKAMLASH SIYOSATINING AMALGA OSHIRILISHI, Abrorjon Habibullayev Ahmadali o'g'li, YOSH OLIMLAR ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI in-academy.uz/index.php/yo

3. Абдувахобов Шахзод Холмўмин уғли, Analysis of Existing Management Mechanisms and Assessment Methods of The Bank's General Financial Risk, Journal of Intellectual Property and Human Rights, Volume:02 Issue: 05/ May-2023, ISSN:2720-6882 (227-231)

4. Абдувахобов Шахзод Холмўмин уғли, Improverment of Investment Activities in the Service Sector, Journal of Innovative Studies of Engineering Science (JISES), Volume:02 Issue:03/2023 (53-58)

5. Абдувахобов Шахзод Холмўмин уғли, Factors Causing Credit Risks in Commercial Banks and Their Assessment, Journal of Intellectual Property and Human, Volume:02 Issue:05/May-2023 ISSN:2720-6882 (221-226)

6. Sharipova N. D., Asadova S. D. THE ROLE OF BANKS IN THE MODERN MONETARY SYSTEM //Procedia of Theoretical and Applied Sciences. – 2023. – Т. 6. – С. 55-62.

7. Шарипова Н.Д., Чориев Я.А. СТРАХОВАНИЕ БАНКОВСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ //International Journal of Advanced Research in Education, Technology and Management. -2023- Т.2. - С. 92-99.

8. Sharipova N. D., Jurayev I. S. THEORETICAL FOUNDATIONS OF MONETARY POLICY// INTERNATIONAL JOURNAL OF INNOVATIONS

IN ENGINEERING RESEARCH AND TECHNOLOGY. – 2023. -Т. 10. -С. 171-173.

9. Sharipova N. D., Aliboyev L.Sh. THE IMPORTANCE OF ANTI-INFLATIONARY POLICY AND INFLATION TRADING IN UZBEKISTAN// INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY JOURNAL FOR RESEARCH & DEVELOPMENT. -2023. -Т. 10. -С. 92-94.

10. Tursunov, F. M. (2023). TIJORAT BANKLARIDA MASOFAVIY BANK

11. XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH MUAMMOLARI VA ULARNI

12. BARTARAF ETISH AHAMIYATI. SCHOLAR, 1(30), 75–81.

13. Tursunov Faridun Mustafoyevich. (2023). OPPORTUNITIES FOR REMOTE BANKING SERVICES TO GROW IN REPUBLIC OF UZBEKISTAN’S COMMERCIAL BANKS. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 11(11), 4–7.

14. Каримова А.М., Махсудов О.Ш. Assessment of the Current State of the Market and Procedure For Lending to Subjects of Tourism Services of the Republic of Uzbekistan / Яшил иқтисодиёт ва тараққиёт журналі, 2023-йил, октябрь, 10-сон, 79-83.

15. Ниязов З. Д., Махсудов О.Ш. Investment attractiveness of the enterprise, as well as factors influencing its development in the economy of Uzbekistan./ Иқтисодиёт, молия ва инновациялар халқаро илмий журналі, декабрь 29, 2023 1(4) сон, 47-55.

16. Каримова А.М., Ниязов З. Д. Махсудов О.Ш. Кредитная поддержка инновационного развития / SCHOLAR 1(32) сон, ноябрь 2023, 171-179.

17. www.wikipedia.org/ -Eensiklopediya.

18. www.arxiv.uz - Ма'lumotlar ombori.